

1973: שבויים ישראלים בידי הסורים (למעלה) וסורים בידי צה"ל

מכאן העניין של ישראל ב־טכניקות של תצלומי אוויר מ־מטוסים — שאינן דרושות ל־ארצות־הברית, המשתמשת בלוויינים.

מועצה לביטחון לאומי

ל השיקולים האלה מביאים למסקנה אחת, שאינה תלויה בנכונותה של הערכה זו או אחרת. חשוב שבראש מערכת־הביטחון יעמד מיטב המוחות, אם להשתמש במושגים של דו"ח ואלד: ההסתפקות בבינר ניות, תחת לשאוף להפעלת הבחנות המעוללים ביותר, על־ידי לה להיות הרתי־אסון. בהקשר זה כראי להיזכר ביום־הכיפורים.

קיים גם ספק חמור בטיב המוסדות הקיימים להערכת החומר הנאסף על־ידי קהילת־המדיעין, לגיבוש הערכות ולקבלת החלטות. על כך נתנו ועדות שונות את דעתן בעבר והציעו הצעות, אך המצב לא בא על תיקונו היסודי. אין בארץ שום מוד סד הגומה למועצה העליונה לביטחון לאומי בארצות־הברית. אי לכך נשארת התעלומה בעינה — והשמעות על מיל־המה מתקרבת יצופו וייעלמו חליפות.

ישראלים טכנולוגיה אמריקאית ה־קשורה בצילומי־אוויר.

מדיעין אווירי טוב הוא גורם חשוב בגיבוש הערכת־המצב נכונה. כל מה שמתרחש במרחב הסורי חשוב להבנת המצב, ובעיקר לקידום פני סכנה אפשרית.

אחת האמתלות של יומי מילחמת־הלבנון היתה שיש לשתק ככל מחיר את הטילים הסוריים בלבנון, מפני שאלה מונעים בעד מטוסי צה"ל למלא תפקיד זה כראוי (ואת היתה אמתלה כזו, מפני שהטילים העיקריים היו מוצבים בצד הסורי של הגבול, ודווקא בהם לא העזו חיל־האוויר לגעת, מחשש פן יגרור הדבר אחריו תגובה סובייטית מוחצת).

לישראל אין לווייני־רגול.

כחנות־קומנדו סוריים למקומות תור־פה, שימוש בטילים בעורף הישראלי.

על רקע זה מראיגות גם הידיעות על חזירת הנשק הכימי למרחב. העיראקים השתמשו בנשק כזה נגד האיראנים, כאשר אלה ניסו להציף את העמדות העיראקיות בגלים אנושיים. למרות העובדה שנפגעי־גאזים אירא־ניים הוטסו לבתי־חולים באירופה ואף מתו שם, לא הודעק העולם. הדבר מל־מד כי אפשר כיום להשתמש בנשק זה, ששני הצדדים נמנעו משימוש בו ב־מילחמת־העולם השניה (אולי מפני שאדולף היטלר נפגע בהתקפת־גאזים והתעורר זמנית, כשהיה חייל בחזית הצרפתית במילחמת־העולם הראש־נה).

אם אכן תפרוץ מילחמה ב־יזומה סורית, יש סבירות גבו־הה כי השלב הראשון יתנהל על־אדמה ישראלית ובעורף היש־ראלי, וכי שיעור הקורבנות — גם האזרחיים — יהיה שונה לגמרי ממה שהיה במילחמות קודמות.

שיקול זה עלול לדרבן עוד יותר ררישה ישראלית למכת־מנע, אם תשתכנע צמרת־הביטחון הישראלית שיש סבירות גבוהה למכה סורית. הדבר מגביר עוד יותר את הסכנה הטמונה בהערכה מוט־עית.

מודיעין אווירי

על רקע זה מעניינות ההאשמות האמריקאיות, כאילו גנבו קצינים

הסובייטית להיכנס לפעולה ולכפות הפסקת־אש.

עסקים (צבאיים)

כרגיל

הערכה אפשרית מס' 4: אין בכלל משמעות מיוחדת להכנות הסוריות.

בשביל סוריה, העימות עם ישראל הוא כיונס. המאמץ הצבאי הסורי הכבד (בהשוואה לגודל האוכלוסיה ולמשא־כיה הכלכליים) ממומן במידה רבה על־ידי מדינות־הנפט הערביות.

זרם זה של כסף ערבי היווני לקיום הכלכלה הסורית וליכוד־לת־ההישדרות של המישטר הסורי.

סעודיה ובעלות־בריתה ממנות את הצבא הסורי, מפני שהוא הכוח הצבאי היחיד העומד מול צה"ל. הסעודיים חוששים שאם לא יעמוד לפני צה"ל שום מחסום צבאי, תתפתה ישראל כמוקדם או במאוחר לפלוש לירדן, ולאיים מקרוב על אוצרות־הנפט הערביים. הצהרות בלתי־אחריות של אריאל שרון בעבר שפכו שמן על מדרות החששות האלה.

לסוריה אין כל עניין להגיע להגיע מדינית־צבאית. כדאי לה מדי פעם לחמם את האווירה וליצור מתח מילחמתי, כדי למי־נוע את הקמת הסיוע הסעודי. מוכן שמתחיות כזאת משרתת גם מטרת פנימית בסוריה, שם משתדלת כת קטנה לקיים דיקטטורה על אומה רבגונית ומפולגת, מול פני אופוזיציה חזקה של כוחות דתיים ואחרים.

מכיוון שסוריה משלמת בכ־סך (סעודי) טוב עבור הנשק הזורם אליה מברית־המועצות, אין גם למוסקווה שום עניין ב־הפסקת מירוד־החימוש במדי־חב. מדובר בסכומים ניכרים, גם במושגים סובייטיים.

ערפל אי־הודאות

ל ההערכות האלה — הסותרות זו את זו — הן סבירות.

יכול אדם לבחור באחת מהן ולאמץ אותה לעצמו, בהתאם לאמונתו הכנה. אך אמונה כזאת יכולה להיות מושפעת על־ידי ריעות קרומות, טראומות של העבר, השקפת־עולם או אף אינטרסים מיפלגתיים ואישיים.

רק אדם פזיז וחסרי־אחריות יטען כי יש וראות מוחלטת בנכונותה של הערכה מסוימת אחת.

גם מי שסבור כי אחת מן ההערכות האלה היא הסבירה ביותר, לא יוכל לשכוח לרגע שיתכן מאוד כי הוא טועה, בשל אי־ידיעתו של עובדות החבויות מאחורי מסך הערפל של אי־הודאות.

כלומר: סכנת־המילחמה יכו־לה להיות דימינית, אך היא יכולה להיות גם ממשית. אם היא ממשית — היא יכולה להתממש בעוד חצי שנה או בעוד המש שנים.

מכה בעורף

ישראל

אם תתחיל המילחמה הבאה ב־יזומה סורית, יש לקחת בחשבון עובדת־יסוד מברעת אחת:

הצבא הסורי הוא צבא סדיר, ואין צורך לגייס אותו לקראת מילחמה. ואילו צה"ל הוא רק בחלקו צבא סדיר, וחלק נכבד מכוחו יצטרך להתגייס בתנאי־מילחמה.

עובדה זו מכתובה לסורים מראש אסטרטגיה שהיא כמעט מובנת־מאלה: להנחית על ישראל מכת־פתע מוחצת, כדי למנוע בעד צה"ל את גיוס כוחות־המילואים.

פירוש הדבר: מהלומות במרכזי־הגיוס של צה"ל ובמחסני־החירום. ניי־תוק צירי תנועה ופיצוץ גשרים, הורדת

לעבר חזית אחרת, מגיעים לטווח־זמן של המש שנים.

● בעל־ברית אפשרי אחר הוא מצריות. הדבר יכול לקרות רק אם השלום הישראלי־מצרי יתמוטט מסיבה זו או אחרת. גם אז יהיה דרוש למצרים זמן ניכר כדי לעבור מפסים של שלום לפסים של מילחמה, מה גם שבין ישראל ומצרים חוצץ הכוח הרבי־לאומי, ובעיקר הכוח האמריקאי, שאי־אפשר להוציאו מסיני בלי הסכמת ארצות־הברית.

כל זה מוביל להערכה שבחי־מש השנים הקרובות יש סבו־רות נמוכה למילחמה.

כנגד הערכה זו מושמעים קולות, המזכירים כי המילים "סבירות נמוכה" ו"קונספציה" הושמעו פעם בהקשר דומה. הטראומה של יוס־הכיפורים עדיין קיימת.

איש אינו יכול לשכוח לרגע שערב יוס־הכיפורים לא גויים צה"ל, חרף אלפי סימנים קטנים וגדולים שהעידו על המיתקפה המצרית־סורית המתקרבת, מפני ששלמה בצמרת צה"ל "קונספציה" (מצריים לא תתי־קוף בלי עליונות אווירית) ש־לפיה יש "סבירות נמוכה" לאפי־שרות שעומדת לפרוץ מילחי־מה.

לחץ סובייטי

סמ"י

הערכה אפשרית מס' 2: להכנות הסוריות הגלויות יש כוונה שונה לגמרי. זהו לחץ סובייטי על ישראל.

הסובייטים מבקשים לשנות את יח־סה של ישראל כלפי שיתוף מוסקווה במהלכים המדיניים במרחב, כגון ועי־דה בינלאומית.

סוריה תלויה בסובייטים במידה רבה. ברית־המועצות היא המספקת לה את כל נישקה, והיא גם שתסוכך עליה במיקרה של התקפה ישראלית אולם סוריה אינה גרורה סובייטית, ויש לה רצון עצמאי.

גם לגבי כוונות ברית־המועצות ייתכנו הערכות שונות:

● ברית־המועצות רוצה לי־השתתף במהלכים המדיניים במרחב. לשם כך היא פועלת לחידוש היחסי עם ישראל. אין סתירה בין מאמץ זה ובין איום סורי על ישראל. להיפך: שני המאמצים משלימים זה את זה, ונועדו לאותה המטרה: להשיג הסכמת ישראל לשי־תוף הסובייטים בוועידת־שלום מיוחד־תיכונת.

● ברית־המועצות מוכנה להסתכן בעימות צבאי קצר ומוגבל בין ישראל וסוריה, כדי לשים קץ לקפיאון המדיני הנוכחי, המשרת את המטרות האמריקאיות. לפי הערכה זו, כל האיתותים לגבי הרצון הסובייטי לחידוש היחסים עם ישראל אינם אלא תימורוד־הסחה, שנועד להרדים את ישראל לקראת התקפת־פתע סורית.

חשש מפני

ישראל

הערכה אפשרית מס' 3: הסורים מאמינים שישאלה היא שתתקוף. גם הסורים יודעים כי קיימים בישראל כוחות חזקים, שיעלו כבוא היום את הדרישה למילחמה מונעת, כדי למנוע את התחזקות הכוח הצבאי הסורי.

אולי סבורים הסורים (והסובייטים) שארצות־הברית תרחוף את ישראל להתקפה כזוה, כדי להנחיל מפלה נוספת למחנה הסובייטי. לפי הערכה זו, נועדו ההכנות הסוריות לשפר את הכוונות הסוריות לקראת התקפה ישרא־לית כזאת, אם כדי למונעה מראש; אם כדי לסכלה בשלב מוקדם, או לפחות לעצור את הכוחות הישראליים די זמן כדי לאפשר למכונה הפוליטית